

Félags- og húsnæðismálaráðuneytið
Skúlagötu 4
101 Reykjavík
Sent í Samráðsgátt

Reykjavík 29.10.2025
Tilvísun: S-206/2025

Efni: Umsögn ASÍ um drög að frumvarpi til laga um breytingu á lögum um atvinnuleysistryggingar og lögum um vinnumarkaðsaðgerðir (stytting bótatímabils o.fl.).

ASÍ hefur tekið til umsagnar frumvarp um breytingar á lögum um atvinnuleysistryggingar sem felur í sér verulegar skerðingar á réttindum í atvinnuleysistryggingarkerfinu. Þær veigamestu eru annars vegar stytting bótatímabils úr 30 mánuðum í 18 mánuði og hins vegar að ávinnslutími réttinda lengist úr þremur mánuðum í 12 mánuði. Stjórnvöld hyggjast þannig spara 6 milljarða króna á ársgrundvelli með því að skerða afkomutryggingu launafólks sem missir atvinnuna.

Alþýðusamband Íslands leggst eindregið gegn fyrirhuguðum breytingum. Verði þær að lögum munu þær **veikja tryggingavernd við atvinnumissi, vinna gegn virkni á vinnumarkaði og auka líkur á að brotthættir hópar falli brott af vinnumarkaði**. Áformin verða enn áleitnari í ljósi þess að blikur eru nú á lofti í efnahagslífi og horfur á versnandi atvinnuástandi.

Tillögurnar eru settar fram í sparnaðarskyni en þeim fylgja **engar greiningar** sem rökstyðja breytingarnar eða mat á áhrifum þeirra á önnur kerfi. Því er alls óljóst hverjar afleiðingar breytinganna verða og hvort þær leiði í reynd hagræðingar. Líkur eru á að skert réttindi í atvinnuleysistryggingakerfinu leiði til þess að fólk færist yfir í önnur afkomutryggingakerfi ss. fjárhagsaðstoð sveitarfélaga og örorkulífeyriskerfið með tilheyrandi rofi á tengslum við vinnumarkaðinn og vinnumarkaðsúrræði Vinnuálastofunnar.

Lenging á ávinnslutíma tryggingarverndar í 12 mánuði mun einkum bitna á hópum sem starfa í sveiflukenndum atvinnugreinum, ungu fólki sem er að fóta sig á vinnumarkaði og þeim sem útsettir eru fyrir brotum á vinnumarkaði sem munu síður geta losað sig úr aðstæðum vegna skorts á afkomutryggingu.

Atvinnupátttaka allra hópa hér á landi er ein sú mesta sem þekkist á alþjóðavísu og atvinnuleysi að jafnaði með minnsta móta, þar með talið langtímaatvinnuleysi. Ekki er því að sjá knýjandi þörf fyrir breytingar á atvinnuleysistryggingakerfinu sem skerða afkomutryggingu launafólks. Markmið breytinganna er samkvæmt frumvarpsdrögunum að stuðla að aukinni virkni en með öllu er óljóst hvernig ná skuli því markmiði með því einu að skerða réttindi og afkomuöryggi. **Framlög til virkra vinnumarkaðsaðgerða eru með þeim lægstu sem um getur hér á landi í alþjóðlegum samanburði og frumvarpinu fylgja engin áform um breytingar þar á.**

ASÍ ítrekar því andstöðu sína við málið. Aðdragandi þess og vinnubrögð ganga þvert gegn áratuga venju á íslenskum vinnumarkaði um þríhliða samtal aðila vinnumarkaðarins og stjórnvalda í málum er varða vinnumarkaðinn og réttindi launafólks. Málið er verulega vanreifað og engar greiningar liggja fyrir sem styðja nauðsyn þeirra eða leggja mat á áhrif breytinganna á einstaklinga, einstaka atvinnugreinar, önnur afkomutryggingakerfi eða efnahagslífið í heild til skemmri og lengri tíma.

Þau drög sem hér eru til umfjöllunar eiga sér þó nokkurn aðdraganda. Áformin voru fyrst sett fram í fjármálaætlun ríkisstjórnarinnar síðastliðið vor og lýsti ASÍ þá þegar harðri andstöðu og mótmælti þeim.¹ Í byrjun september sl. var svo birt í Samráðsgátt stjórnvalda svokallað áformaskjal þar sem þar sem fram kom nánari útfærsla á fyrirætlunum ríkisstjórnarinnar um skerðingu réttinda í atvinnuleysistryggingakerfinu. Að því tilefni ritaði undirritaður grein í félagi við formann BSRB sem bar fyrirsögnina *Sparnaðartillögur á kostnað atvinnulausra* (sjá fylgiskjal 1) og í framhaldinu ályktaði miðstjórnar ASÍ um málið (sjá fylgiskjal 2) á fundi sínum 17. september sl. þar sem segir m.a.:

„Miðstjórn Alþýðusambands Íslands (ASÍ) mótmælir harðlega þeim áformum stjórnvalda að skerða atvinnuleysistryggingar og skorar á ríkisstjórn Krístrúnar Frostadóttur að láta aðra en atvinnulausa greiða fyrir sparnaðartillögur ríkisstjórnarinnar.

...

Atvinnuleysistryggingar eru einn af hornsteinum afkomuverndar launafólks. Atvinnuleysistryggingum var upphaflega komið á fyrir baráttu verkalýðshreyfingarinnar eftir mikil átök og langt verkfall um miðbik síðustu aldar. Alla tíð síðan hefur verið viðurkennt að ekki yrði hróflað við þeim grundvallarréttindum nema í breiðri sátt við verkalýðshreyfinguna. Hagsmunir launafólks eru miklir og kerfið órjúfanlegur hluti af grunngerð sveigjanlegs vinnumarkaðar hér á landi. Ríkisstjórnin hefur nú vikið harkalega af þessari braut með áformum um styttingu bótatímabils atvinnuleysistrygginga um 12 mánuði auk umtalsverðrar þrengingar á ávinnsurétti tryggingarinnar.“

Þrátt fyrir varnaðarorð og gagnrýni verkalýðshreyfingarinnar á áformin og þau vinnubrögðum sem viðhöfð eru af hálfu ráðuneytisins í málinu velja stjórnvöld áfram að hundska eðlilega kröfu samtaka launafólks um aðkomu og vönduð vinnubrögð þegar gerðar eru breytingar á grunnréttindum félagsmanna.

ASÍ áréttar hér enn og aftur kröfu sína um að **frumvarpið verði dregið til baka og sameiginlegri nefnd aðila vinnumarkaðarins og stjórnvalda um breytingar á atvinnuleysistryggingakerfinu sem verið hefur starfandi síðustu ár sé gefin kostur á að ljúka vinnu sinni og leggja fram heildstæðar breytingatillögur á kerfinu sem tryggja jafnvægi á milli tryggingaverndar við atvinnumissi og stuðnings í formi vinnumarkaðsaðgerða og aðstoðar í atvinnuleit.**

¹ Sjá umfjöllun ASÍ í undirkaflanum *“veiking atvinnuleysistrygginga”* í umsögn ASÍ við þingmál nr. 259 og 264 á 156. löggjafarþingi

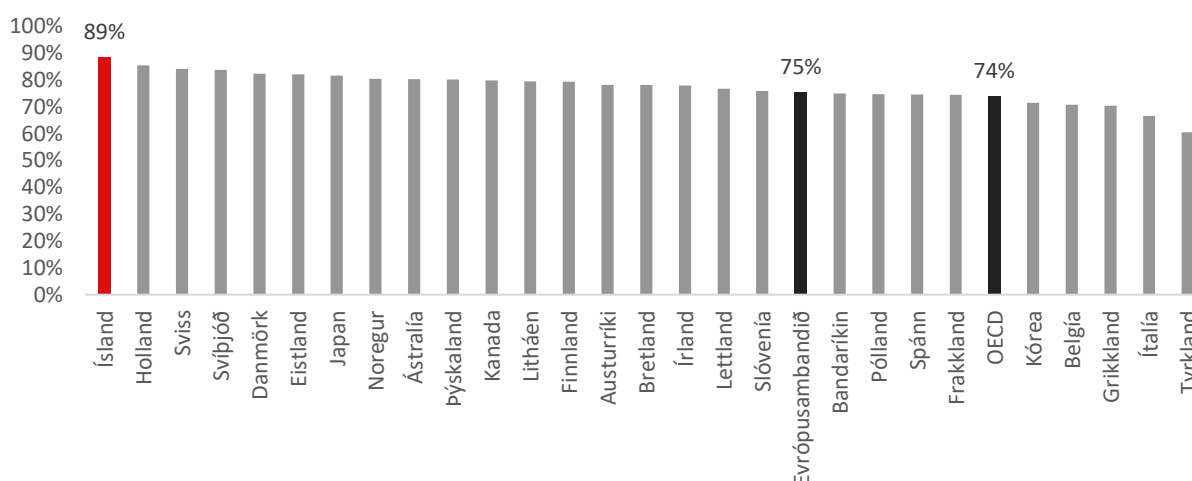
Nánari greining:

Atvinnupáttaka sú mesta og atvinnuleysi lítið í alþjóðlegu samhengi

Í alþjóðlegum samanburði er atvinnupáttaka sú hæsta sem um getur og mælist hún hæst á meðal OECD ríkja. Skýrist þetta einkum af almennt mikilli atvinnupátttöku kvenna sem og mikilli atvinnupátttöku bæði ungmenna, eldri aldurshópa og innflytjenda.

Árið 2024 mældist páttaka fólks á aldrinum 15–64 ára tæplega 89% hér á landi, samanborið við 75,4% að meðaltali í Evrópusambandinu og 74% innan OECD. Ísland er þar í efsta sæti meðal OECD-ríkja, með Holland, Sviss, Svíþjóð, Eistland og Japan í kjölfarið, öll með pátttöku yfir 80%². Þegar lítið er lengra aftur í tímann má sjá að atvinnupáttaka hefur verið meiri á Íslandi en á hinum Norðurlöndunum. Þrátt fyrir sveiflur í kjölfar efnahagshrunsins 2008 og heimsfaraldursins 2020 hefur atvinnupáttaka jafnan náð sér hratt aftur og verið meiri en í Danmörku, Noregi, Svíþjóð og Finnlandi.

Mynd 1 Atvinnupáttaka í alþjóðlegum samanburði, 2024 (15-64 ára)

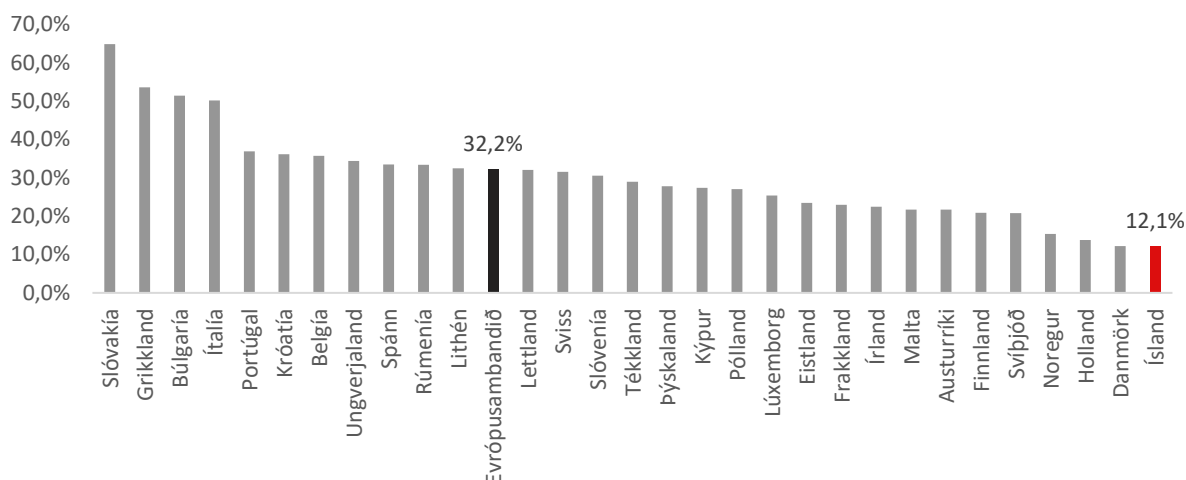
Heimild: OECD

Mikil atvinnupáttaka og lágt atvinnuleysi má ekki taka sem sjálfgefnum hlut. Virkni á vinnumarkaði ræðst af samspili margra þátta. Kerfislægir þættir og stofnanaumhverfi leika lykilhlutverk í að stuðla að atvinnupátttöku, sérstaklega meðal viðkvæmra hópa. Þar skiptir fyrirkomulag atvinnuleysistrygginga og vinnumarkaðsúrræða miklu máli.

Atvinnuleysi mælist einnig lítið í alþjóðlegum samanburði, langt undir OECD meðaltali og minna en á hinum Norðurlöndunum. Samkvæmt gögnum Eurostat er langtímaatvinnuleysi það lægsta á Íslandi meðal Evrópuríkja. Alls hafa 12,1% atvinnulausra verið án atvinnu í meira en eitt ár borið saman við 32,2% innan Evrópusambandsins.

² Miðað er við aldurshópinn 15–64 ára í samræmi við skilgreiningu OECD, en tölur Hagstofu Íslands sem vísað hefur verið til hér að framan miða við 16–74 ára.

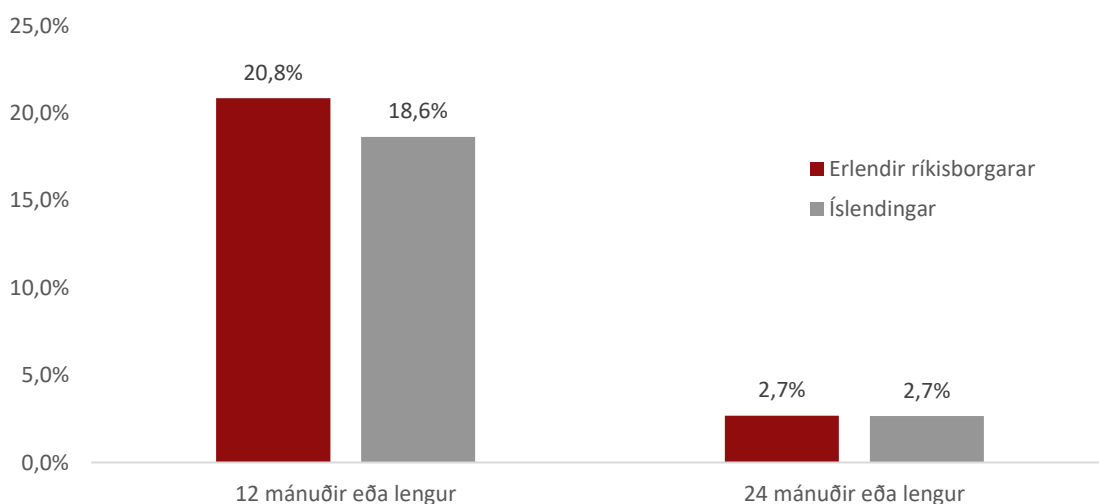
Mynd 2 1 Hlutfall langtímaatvinnulausra af fjölda atvinnulausra, 2024.

Heimild: Eurostat

Um 56% atvinnulausra eru með erlent ríkisfang. Hlutfallið hefur sveiflast nokkuð í kjölfar heimsfaraldurs en skömmu eftir hann voru Íslendingar stærri hluti atvinnulausra. Frá þeim tíma hefur hlutur erlendra ríkisborgara vaxið af heild. Vinnumálastofnun áætla að atvinnuleysi erlendra ríkisborgara sé 7,4% samanborið við 2% meðal Íslendinga. Sé samsetning langtímaatvinnulausra skoðað eftir bakgrunni mælist tíðni langtímaatvinnuleysis sambærileg milli hópa. Af atvinnulausum Íslendingum hefur tæplega fimmtungur verið án atvinnu lengur en eitt ár, eða 18,6%. Hlutfallið er um 20,8% hjá erlendum ríkisborgurum. Sé litið á þá sem hafa verið án atvinnu lengur en 24 mánuði er hlutfallið sambærilegt.

Mynd 3 Hlutfall langtímaatvinnulausra eftir bakgrunni, ágúst 2025

Heimild: Vinnumálastofnun

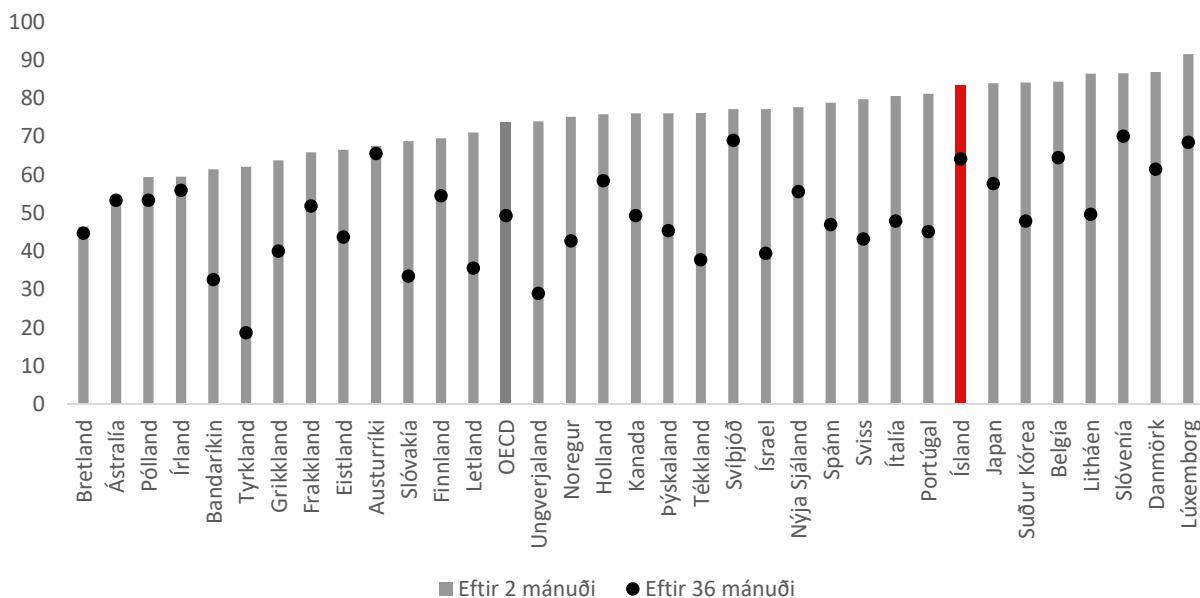
Framangreind tölfræði hlýtur að kalla á áleitnar spurningar um hvers vegna stjórnvöld telja nauðsynlegt að gera umfangsmiklar breytingar á atvinnuleysistryggingakerfinu. Ljóst er að samspil atvinnupátttöku, afkomutryggingarkerfa og lífsgæða almennt er flóknara en svo að hægt sé að gera stórar breytingar á einstökum þáttum án þess að það hafi áhrif á aðra þætti. Því telur ASÍ mjög áhæðisvert að í

frumvarpsdrögunum er ekki að finna neina viðleitni til raunverulegs áhrifamats. Breytingarnar eru kynntar og rökstuddar sem hagræðingaraðgerð sem geti sparað ríkissjóði um 3,5–6 milljarða króna á ári. Alls er óljóst hvort sparnaðurinn náist í raun. Á móti geta breytingarnar ýtt undir kerfislægt atvinnuleysi, aukið brotfall af vinnumarkaði, kallað á aukin útgjöld sveitarfélaga eða leitt til aukinnar endurkomu á atvinnuleysisskrá og aukið örorkutíðni. Ekki er heldur ljóst hvernig stytting bóatímabils ein og sér eigi að stuðla að aukinni virkni atvinnuleitenda þar sem engin áform hafa t.a.m. verið kynnt um aukið fjármagn til virkra vinnumarkaðsaðgerða og eflingu á þjónustu Vinnumálastofnunar við atvinnuleitendur.

Samhengislaus samanburður við nágrannalöndin

Í frumvarpsdrögunum eru tilraunir gerðar til að rökstyðja áformin með vísan í norrænan samanburð á bóatímabilum. Þessi röksemdafærsla er samhengislaus og segir einungis hálfa söguna. Nauðsynlegt að horfa heildstætt á réttindi og stuðningskerfi vinnumarkaðarins í þeim efnum. Atvinnuleysistryggingakerfin á Norðurlöndum eru ólík, byggjast að hluta á valkvæðum tryggingum en verður einnig að skoða í samhengi við önnur kerfi sem mæta einstaklingum við afkomumissi, t.d. áhrif skattkerfis og fjárhagsaðstoðar sveitarfélaga. Slíkur samanburður leiðir í ljós að einstaklingur sem er án atvinnu í 36 mánuði er betur varinn gegn afkomumissi í Svíþjóð, þrátt fyrir styttra bóatímabil atvinnuleysistrygginga. Til viðbótar er þekkt að í mörgum samanburðarlöndum er mun meiri ráðningarvernd, lengri uppsagnarfrestur o.s.frv. en þekkist hér á landi.

Mynd 4 Tekjuvernd gegn atvinnumissi hjá ólíkum fjölskyldueiningum með 67% af meðaltekjum, % af fyrri tekjum

Heimild: OECD³

Íslenskur vinnumarkaður einkennist almennt af sveigjanleika og frjálsræði sem undirbyggt er af öryggisneti eins og sterkum almennum atvinnuleysistryggingum sem fjármagnaðar eru með tryggingagjaldi. Þessi sveigjanleiki hefur almennt þótt kostur þar sem hann eykur getu hagkerfisins til að mæta efnahagslegum áföllum. Boði stjórnvöld einhliða grundvallarbreytingar á því kerfi er ljóst að verkalýðshreyfingin mun þurfa að aðlagja kröfur sínar og áherslur í átt að þeirri festu og öryggi sem

³ Sjá <https://stat.link/tej04v>

þekkist í öðrum löndum. Heildstæður samanburður á réttindum og afkomuöryggi launafólks á norðurlöndunum leiðir alls ekki til þess að þau áform sem hér eru boðuð megi réttlæta með hliðsjón af því.

Lengri ávinnslutími bitnar verst á ungu fólki, árstíðarbundnum greinum og berskjölduðum hópum

Í frumvarpsdrögnum er lagt til að lengja ávinnslutíma atvinnuleysisbóta úr 3 mánuðum í 12 mánuði sem mun þýða að launafólk er án afkomutryggingar missi það starf sitt fyrsta árið eftir að það kemur inn á vinnumarkaðinn eða hefur fullnýtt rétt sinn. Þessi breyting mun einkum bitna á hópum sem starfa í sveiflukenndum atvinnugreinum, ungu fólki sem er að fóta sig á vinnumarkaði og hópum sem útsettir eru fyrir brotum á vinnumarkaði og munu síður geta losað sig úr aðstæðum vegna skorts á afkomutryggingu. Hjá starfsfólki í árstíðabundnum atvinnugreinum eins og ferðaþjónustu, mannvirkjagerð og fiskvinnslu mun reyna verulega á hert ávinnsluskilyrði. Sá sveigjanleiki í ráðningarfestu sem kjarasamningar í slíkum atvinnugreinum leyfa, m.a. með vísan í öflug afkomutryggingarkerfi eins og atvinnuleysistryggingar mun ekki geta staðið óhaggaður verði umrædd áform að veruleika. Frumvarpsdrögin ávarpa þetta að engu leyti sem geta vart talist góð eða vönduð vinnubrögð.

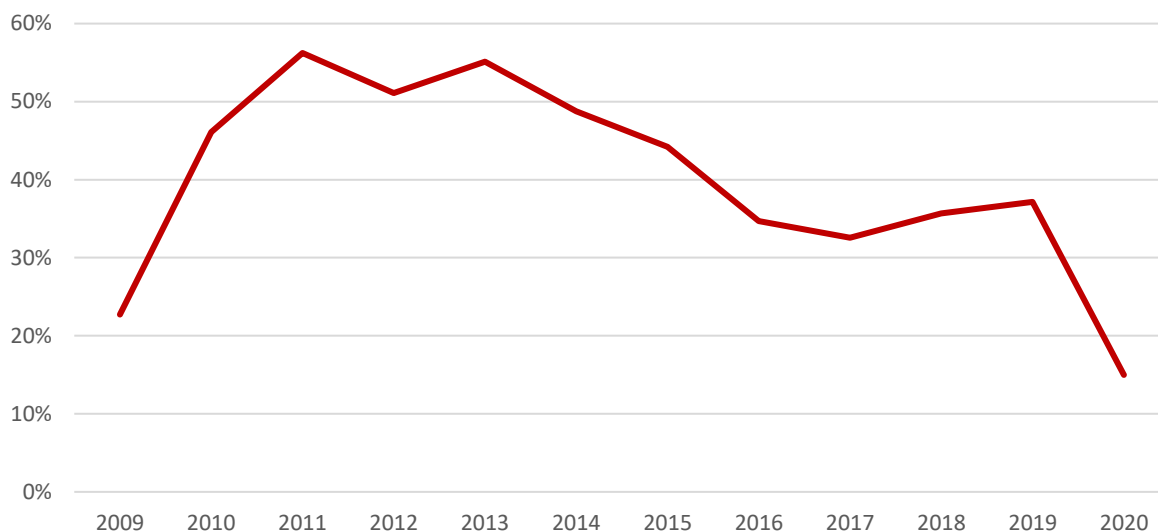
Þörf á heildstæðri nálgun við breytingar á lögum um atvinnuleysistryggingar

Um árabil hefur ASÍ kallað eftir heildarendurskoðun á lögum um atvinnuleysistryggingar í ljósi breytinga sem orðið hafa á vinnumarkaði frá gildistöku þeirra árið 2006. Árið 2021 skipaði þáverandi félagsmálaráðherra nefnd um endurskoðun atvinnuleysistrygginga með fulltrúum aðila vinnumarkaðarins sem ætlað var að skila ráðherra tillögum að lagabreytingum. ASÍ tók virkan þátt í starfi nefndarinnar og lagði fram áherslur í samræmi við stefnu og sýn sambandsins um að atvinnuleysiskerfið sé einn af hornsteinum afkomuverndar launafólks og að réttindakerfið eigi fyrst og fremst að vera uppbyggilegt, tryggja afkomu, veita ráðgjöf og stuðning við virkni og atvinnuleit vinnandi fólks. Áherslur ASÍ lúta að ýmsum veigamiklum atriðum til að bæta kerfið í samræmi við þessar áherslur og snúa m.a. að einföldun tekjuviðmiða og brottfalls tveggja vikna biðtíma eftir tekjutengdum bótum.

Litill stuðningur við atvinnuleitendur og illa fjármagnaðar vinnumarkaðsaðgerðir

Þá hefur ASÍ í samræmi við markmið kerfisins og laga um vinnumarkaðsaðgerðir ítrekað bent á nauðsyn þess að vinnumarkaðsúrræði séu nægilega fjármögnuð, vel hönnuð og í ákveðnum tilfellum klæðskerasniðin að tilteknum hópum. Er þar meðal annars horft til tillagna sem fram komu í skýrslunni Íslenskur vinnumarkaður 2021 þar sem bent var á mikilvægi þess að atvinnuleysistryggingakerfið þróist í átt að aukinni áherslu á virkni atvinnuleitenda. Þar skipti aukið fjármagn í vinnumarkaðsaðgerðir, snemmtæk íhlutun, aukin skimun fyrir áhættuhópum, aukin þjónusta við erlenda atvinnuleitendur og aukin áhersla á hnitmiðuð menntunar- og færniúrræði lykilmáli. Slíkar aðgerðir þjóna bæði hagsmunum einstaklinga og geta leitt til þjóðhagslegs ávinnings og sparnaðar til lengri tíma.

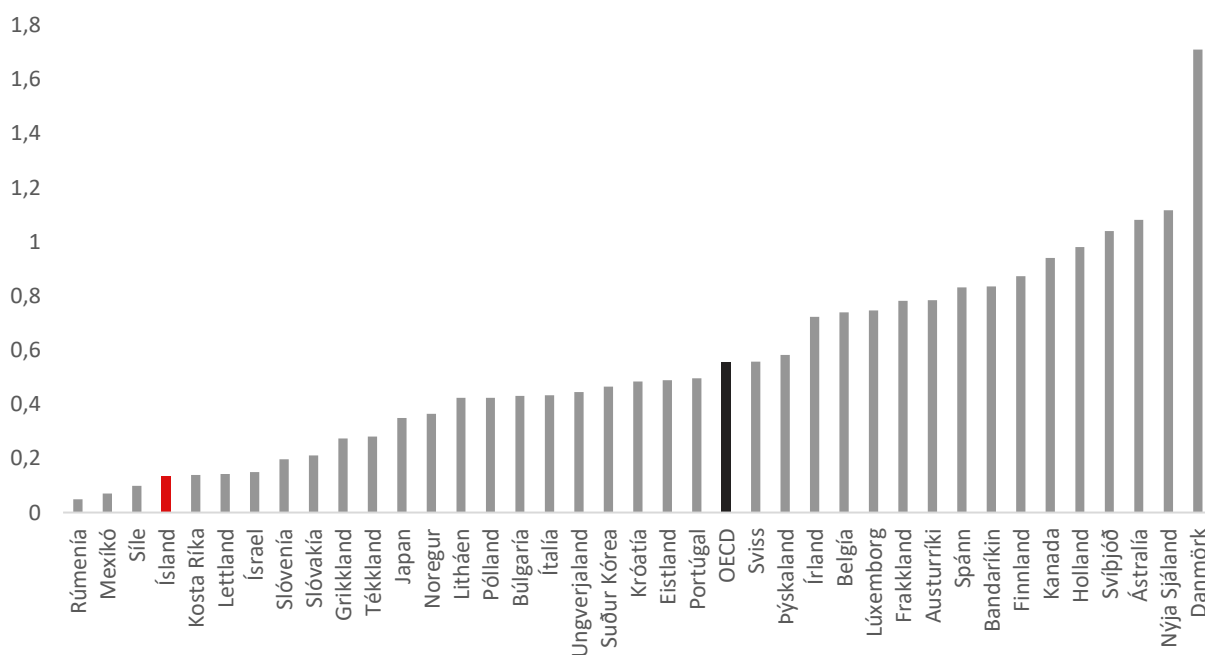
Mynd 5 Hlutfall þátttakenda í úrræðum af atvinnulausum

Heimild: Vinnumálastofnun

Í framangreindri skýrslu var bent á að einungis um þriðjungur þeirra sem voru á atvinnuleysisskrá á árunum 2016-2019 tók þátt í úrræðum Vinnumálastofnunnar. Hlutfallið var hæst á árunum eftir fjármálahrunið þegar á bilinu 50-55% atvinnulausra voru þátttakendur í úrræðum. Nýrri gögn um þátttöku í úrræðum eru ekki aðgengileg, sem vekur furðu, en í alþjóðlegum samanburði má sjá að Ísland er meðal þeirra landa innan OECD sem ráðstafaði hvað minnstu fjármagni til vinnumarkaðsaðgerða á árunum 2018-2023.

Mynd 6 Fjármunir í virkar vinnumarkaðsaðgerðir, meðaltal 2018-2023 (% af VLF)

Heimild: OECD

Lokaorð

Hér hafa verið rakin ýmis sjónarmið sem liggja að baki afstöðu ASÍ um að tillögur ríkistjórnarinnar um breytingar á atvinnuleysistryggingakerfinu séu varhugaverðar og illa ígrundaðar.

Mikil almenn atvinnupátttaka og lágt atvinnuleysi, sem einkennt hefur íslenskan vinnumarkaða, er ekki sjálfgefið en sú staða byggir ekki síst á grunni hinnar ríku hefðar sem hér hefur skapast um víðtæka aðkomu aðila vinnumarkaðarins og náð þríhliða samstarf við stjórnvöld um umgjörð og réttindakerfi vinnumarkaðarins.

Krafa ASÍ er einföld. Að frumvarp þetta verði dregið til baka og nefnd stjórnvalda og aðila vinnumarkaðarins um heildarendurskoðun atvinnuleysistrygginga verði kölluð saman að nýju. Nefndinni verði falið að ljúka verki sínu og leggja fram heildstæðar tillögur um breytingar á atvinnuleysistryggingakerfinu sem geti orðið grundvöllur lagabreytinga. Þannig sýni stjórnvöld í verki að þau haldi í heiðri leikreglur vinnumarkaðarins um þríhliða samstarf aðila vinnumarkaðarins og stjórnvalda í málefnum sem varða grundvallarréttindi launafólks.

Virðingarfyllst f.h. ASÍ,

Finnbjörn A. Hermannsson
Forseti ASÍ

Fylgiskjal 1:

Grein Finnbjörns Hermannssonar, forseta ASÍ og Sonju Þorbergsdóttur formanns BSRB, birt á Vísí 9.september 2025

Sparnaðartillögur á kostnað atvinnulausra

Félags- og húsnæðismálaráðherra boðar breytingar á lögum um atvinnuleysistryggingar þar sem til stendur að stytta bótatímabilið úr 30 mánuðum niður í 18 mánuði og herða á ávinnsluskilyrðum. Þessi áform endurspeglast einnig í frumvarpi til fjárlaga sem fjármála- og efnahagsráðherra kynnti í gær. Áætlað er að þessi skerðing á réttindum launafólks muni skila um sex milljarða króna sparnaði á ári þegar hún verður að fullu innleidd.

Atvinnuþáttaka allra hópa á Íslandi er sú mesta innan OECD og atvinnuleysi er einnig með minnsta móti, þar með talið langtímaatvinnuleysi. Ekki er því að sjá að knýjandi þörf sé á breytingum á atvinnuleysistryggingakerfinu og skerðingu á afkomutryggingu launafólks.

Markmið breytinganna er sagt vera að stuðla að aukinni virkni þeirra sem lenda í langtímaatvinnuleysi en óljóst er með öllu hvernig ná skuli því markmiði með því einu að skerða réttindi og afkomuöryggi launafólks í viðkvæmri stöðu. Réttara er að kalla breytingarnar því nafni sem þær eru, sparnaðartillögur.

Atvinnuleysistryggingar eru vernd gegn afkomumissi

Atvinnuleysistryggingar varða grundvallarakomu launafólks og veita vernd við atvinnumissi. Réttindin koma ekki sjálfkrafa heldur safnast upp í gegnum þátttöku á vinnumarkaði. Breyttur vinnumarkaður, tæknibreytingar og minni festa í ráðningarsamböndum sem draga úr afkomuöryggi launafólks minnka síður en svo þörf fyrir öflugar atvinnuleysistryggingar.

Samið var fyrst um atvinnuleysistryggingar árið 1955 í kjölfar harðra átaka og einhverra lengstu verkfalla sem verið hafa á vinnumarkaði. Í fyrstu var atvinnuleysistryggingasjóður í höndum verkálðsfélaganna en síðar tóku stjórnvöld yfir sjóðinn og færðu undir Vinnumálastofnun sem einnig tók að sér alla umsýslu vegna hans. Þannig voru það aðilar vinnumarkaðarins sem settu kerfið á fót og hafa breytingar á því hingað til verið gerðar í samráði við þá.

Niðurskurður í dulargervi

Árið 2021 var boðuð endurskoðun á atvinnuleysistryggingalögum og í kjölfarið stofnaði þáverandi félagsmálaráðherra starfshóp sem fékk það hlutverk að endurskoða lögin. Í þeim hópi áttu sæti fulltrúar launafólks ásamt fulltrúum atvinnurekenda og stjórnvalda. Á þeim vettvangi var meðal annars rætt um lengd bótatímabilsins.

Fulltrúar launafólks í starfshópnum lögðu ríka áherslu á að setja þyrfti umræðu um lengd bótatímabilsins í samhengi við þá þjónustu og þau úrræði sem til staðar væru til að aðstoða einstaklinga að komast aftur í starf. Slíkar aðgerðir miða m.a. að því að auðvelda atvinnuleit, tryggja góðar ráðningar, efla færni og getu atvinnuleitenda og tryggja virkni þeirra. OECD hefur einnig lagt áherslu á að atvinnuleysistryggingakerfið þurfi að koma betur til móts við þarfir innflytjenda sem síður hafa tengslanet á vinnumarkaði og þar þurfi úrræði, námskeið og tungumálakennsla að vera betur sniðin að þeirra þörfum.

Fyrir liggur að mun minna er lagt í virk vinnumarkaðsúrræði til að styðja við fólk í atvinnuleit hér á landi en í nágrannalöndunum og ekki er að sjá að áformuð sé stefnubreyting í þeim efnum.

Réttindi launafólks verða varin

Ríkisstjórn Krístrúnar Frostadóttur hefur nú ákveðið að virða að vettugi starf þessarar nefndar aðila vinnumarkaðarins og einhliða ákveðið að stytta atvinnuleysisbótatímabilið og herða ávinnsluskilyrðin. Lagt er til grundvallar að fólk sem missi réttinn til atvinnuleysisbóta finni sér bara nýtt starf. Þetta lýsir hroka og miklu þekkingarleysi á stöðu þeirra einstaklinga sem missa starf sitt og eru án atvinnu til lengri tíma. Fólk sem starfar í árstíðabundnum atvinnugreinum mun lenda í vandræðum og ætla má að ásókn vinnandi fólks í þær greinar dragist enn frekar saman.

Að stjórnvöld taki einhliða ákvörðun um breytingar á grundvallarréttindum vinnandi fólks án samráðs við verkalýðshreyfinguna er nánast fordæmalaust og gengur þvert á eðlileg samskipti stjórnvalda við aðila vinnumarkaðarins. Íslensk verkalýðshreyfing mun ekki sitja hjá og láta þessi vinnubrögð og þá miklu réttindaskerðingu launafólks sem boðuð er óátalin.

Fylgiskjal 2:

Ályktun miðstjórnar Alþýðusambands Íslands 17. september 2025 Ríkisstjórn Krístrúnar láti aðra en atvinnulausa fjármagna sparnaðinn

Miðstjórn Alþýðusambands Íslands (ASÍ) mótmælir harðlega þeim áformum stjórnvalda að skerða atvinnuleysistryggingar og skorar á ríkisstjórn Krístrúnar Frostadóttur að láta aðra en atvinnulausa greiða fyrir sparnaðartillögur ríkisstjórnarinnar.

Bein réttindaskerðing er ekki hagræðing eða ráðdeild í ríkisfjármálum.

Umrædd áform bætast nú við miður ígrunduð áform ríkisstjórnarinnar um afnám jöfnunarframlags vegna örorkubyrði sem leiðir til beinnar skerðingar réttinda örorku- og ellilífeyrisþega í lífeyrissjóðum. Atvinnulausir og aldraðir eru ekki breiðu bökin sem sanngjarnt er að beri byrðarnar af hagræðingu í ríkisrekstri.

Atvinnuleysistryggingar eru einn af hornsteinum afkomuverndar launafólks. Atvinnuleysistryggingum var upphaflega komið á fyrir baráttu verkalýðshreyfingarinnar eftir mikil átök og langt verkfall um miðbik síðustu aldar. Alla tíð síðan hefur verið viðurkennt að ekki yrði hróflað við þeim grundvallarréttindum nema í breiðri sátt við verkalýðshreyfinguna. Hagsmunir launafólks eru miklir og kerfið órjúfanlegur hluti af grunngerð sveigjanlegs vinnumarkaðar hér á landi. Ríkisstjórnin hefur nú vikið harkalega af þessari braut með áformum um styttingu bótatímabils atvinnuleysistrygginga um 12 mánuði auk umtalsverðrar þrengingar á ávinnslurétti tryggingarinnar. Atvinnuleysistryggingar eru hluti af réttindum sem launafólk ávinnur sér með þátttöku á vinnumarkaði. Fyrir allan þorra fólks er mikið áfall að missa atvinnuna. Réttindakerfið á því fyrst og fremst að vera uppbyggilegt, tryggja afkomu, ráðgjöf og stuðning við virkni og atvinnuleit.

Verkalýðshreyfingin er nú sem endranær reiðubúin í viðræður um umbætur á atvinnuleysistryggingakerfinu. Rétt er að minna stjórnvöld á að starfshópur umendurskoðun laga um atvinnuleysistryggingar skipaður fulltrúum aðila vinnumarkaðarins hefur ekki fengið tækifæri til að ljúka vinnu sinni og leggja fram tillögur eins og eðlilegt væri.

Miðstjórn ASÍ skorar á ríkisstjórn Krístrúnar Frostadóttur að falla nú þegar frá einhliða áformum um að skerða réttindi atvinnuleitenda og sýna í verki að hér á landi sé þríhliða samstarf aðila vinnumarkaðarins og stjórnvalda haft í heiðri.